

דעבודת ציבור דקאמר היינו קרבן ציבור, שהרי כתב מה למלואים שכן קרבן ציבור וכו', משמע דבקרבת ציבור תליא מילתא, וכן פרש"י ז"ל בפ"ט דמס' שבת [דף פ"ז ע"ב], ראשון לעבודה לסדר עבודת ציבור תמידין ושאר קרבנות של תרומת הלשכה, ע"כ. הרי דס"ל לרש"י ז"ל דעבודת ציבור סתם הוא קרבנות ציבור, ואיך לא שלטו מאורי אור עיניו בפרש"י ז"ל הלזו שהוא היפך דבריו. והרב לשון למודים ז"ל יישב לשון רש"י ז"ל במ"ש ותו ל"ת עבודת ציבור כמין חומר, ודפ"ח משיב דברים נכונים יע"ש זיע"א. ואנכי הצעיר כבית אבי רב זעיר"א ראיתי לדקדק בדברי הברייתא לר"נ, דלמה לא עשה ההיקש בקרא דכתיב קודם כה תברכו וכו' דבר אל אהרן ואל בניו לאמר, והיינו דמקיש בניו לאהרן מה אהרן בנשיאת כפים אף בניו, ולא היה צריך לומר עוד דאיתקש ברכה לשירות דבברכה משתעי קרא, ומה גם דאם היה עושה ההיקש בהאי, תו לא תיקשי שכן כ"ג, כיון דציווי ה' למש"ר ע"ה שאמר לו דבר אל אהרן ואל בניו, הוא לאהרן ובניו ביחד, וכיון שהם ביחד א"א שבניו הם כ"ג ג"כ כמו אהרן, ותו לא היינו צריכים לתירוץ רש"י ז"ל שנדחק ליישב דאין משיבין על ההיקש. וכעת לא מצאתי ישוב נכון לזה. ואפשר ליישב בדוחק ולומר, דאה"נ דהוה מצי ר"נ לעשות ההיקש מהאי קרא דמפי נלמד מהאי דהוא ובניו וכדכתיבנא בעניותין, אלא דאגב שהביא סיומא דקרא כל הימים כדי שלא תיקשי תו ר"ח ועבודת ציבור כמו שפרש"י ז"ל, הביא ההיקש ג"כ מהאי קרא גופיה דכתיב הוא ובניו.

ועוד אפשר ליישב יותר נכון עפ"י מאי דאיפליגו במס' נדה בפ' המפלת דף כ"ב ע"כ ודף כ"ג, רב יאודה ורב אחא בפלוגתא דר' ישמעאל ורבנן בענין הג"ש, דרב יאודה ס"ל דאם לא תהיה מופנה משום צד בזה לא פליגי ואליבא דכו"ע אין למדים בהם בג"ש, ורב אחא ס"ל דגם אם לא תהיה מופנה משום צד לא פליגי ואליבא דכו"ע למדים, וקאמר התם בגמ' ולר"י מאי איכא בין מופנה מצד אחד לשאינו מופנה כל עיקר, נ"מ היכא דמשכחת לו מופנה מצד אחד ושאינו מופנה כל עיקר וכו' שבקינן שאינו מופנה כל עיקר וגמרינן ממופנה מצד אחד, ע"כ. ועיין להרב קרבן אהרן ז"ל במדות אהרן בג"ש פ"ג חלק ד' בארוכה, ודין הג"ש וההיקש אחת היא, ומאי דאמרינן בג"ש אמרינן נמי בהיקש, והשתא הכא ניחא דלא למד ר"נ בהיקש מהאי קרא דאל אהרן ואל בניו, דאף אם נאמר דק"ל כרב אחא דס"ל דאף אם לא תהיה מופנה משום צד למדים אליבא דכו"ע ולא פליגי ר"י ורבנן בהא, וכיון שכן הי"ל לר"נ ללמוד בהיקש מהאי קרא דאל אהרן ואל בניו הגם שאינו מופנה לא תיבת אהרן ולא תיבת בניו, מ"מ כיון שמצא ר"נ קרא אחרינא שהוא מופנה מצד אחד לא יליף מהבלתי מופנה, והיינו דבקררא דהוא ובניו תיבת הוא הרי היא מופנה, שהרי אמר קרא כי בו בחר ה', ואחר שאמר בו למה חזר ואמר הוא, אינו אלא להקיש בניו לו. זה נראה לי יותר נכון ופשוט לומר דמשו"ה לא עשה ר"נ ההיקש מקרא דאל אהרן ואל בניו כדבר האמור.

והנה לפי פשט הברייתא שהביא ג"ש מקרא דוישא אהרן וכו', משמע דויברכם דקאמר קרא היינו ברכת כהנים, וכן פרש"י ז"ל בפירושא דקרא ויברכם ברכת כהנים יברכך וכו', ע"ש. והגאון הרא"ם ז"ל שם הביא משם הרמב"ן ז"ל שכתב שהברכה הזאת אינה ברכת כהנים אלא היא כברכת שלמה שנא' בו [מלכים א' ח' כ"ב] יפרוש כפיו השמים וכו', והקשה ע"ד מש"ס דפ' ואלו נאמרינן [ל"ח ע"ב] דקאמר התם כל כהן שאינו עולה בעבודה שוב אינו עולה וכו', ומפ"ב דמגילה יע"ש. והתנא הרב משנה למלך ז"ל בפ"ד מה' תפלה [ה"ט] עמד ע"ד הגאון ז"ל, ותמה עליו איך לא השגיח בהאי ברייתא דידן, והאריך שם ליישב דברי הרמב"ן ז"ל עש"ב. ואנא קמינא

דלא גמירנא ולא ידענא שותא דרבנן, לא ידעתי איך אפשר לומר דמ"ש הכתוב ויברכם אינה ברכת כהנים אלא כברכת שלמה הע"ה, שהרי אמרו בפרק ר' עקיבא [שבת] דף פ"ז ע"ב תנא אותו היום נטל עשרה עטרות, ראשון למעשה בראשית ראשון וכו' ראשון לברך את ישראל וכו', ע"כ. וכך היא שנוייה בת"כ בפרשת שמיני ע"ש. ועיין להרב קרבן אהרן ז"ל, ומאי דקאמר ראשון לברך את ישראל היינו וישא אהרן את ידיו ויברכם דקאמר התם, וזה פשוט, וכן פרש"י ז"ל התם לברך ברכת כהנים כדכתיב וישא אהרן את ידיו ויברכם, עכ"ל. והשתא הכא אם איתא דהאי ויברכם אינו ברכת כהנים אלא כברכת שלמה הע"ה כמ"ש הרמב"ן ז"ל, מאי רבותיה דברכה זאת שבירך את ישראל כברכת שלמה הע"ה שנמל אותו היום עטרה אחת על הכרחה הזאת, והגם שנאמר שהוא היה ראשון שבירך את ישראל, עכ"ז לא הוי דומיא דשאר עטרות, ועל הכל הוא דלא היה ראשון לברך את ישראל אותו היום דכבר קדמוהו לאהרן אבות העולם ע"ה וזיע"א, דמצינו לאברהם אע"ה שבירך את יצחק, ואמרו רז"ל [בר"ר ל"ט י"א] שאמר לו הקב"ה לאברהם עד עכשיו היו הכרכות מסורים בידי עכשיו יהיו בידיך לברך למי שתרצה, וזש"ה והיה ברכה, ואברהם מסרם הכרכות ליצחק ע"ש, ויצחק אע"ה בירך את יעקב, ויעקב אע"ה בירך את בניו שבטי יה, ונמצא דלא הוי אותו היום ראשון לברכה, וגם אהרן הכהן לא היה ראשון. ואם נאמר דהוא ראשון שבירך לכל ישראל ביחד, גם בזה לא היה ראשון, דכבר קדם אדונינו מש"ר ע"ה ובירך לכל ישראל ביחד אחר גמר מלאכת המשכן, כמש"ה בפרשת פקודי [שמות ל"ט מ"ג] וירא משה את כל המלאכה וכו' ויברך אותם משה, הרי מבואר דלא הוי אותו היום ראשון לברכה לברך את ישראל כברכת שלמה הע"ה. אבל אם נאמר דויברכם היא ברכת כהנים יברכך וכו' כמו שפרש"י ז"ל, ניחא אומרו ראשון לברכה, דקודם זה לא ברכו את ישראל כברכה המשולשת בתורה הנאמרת מפי הגבורה, ואותו היום היה ראשון שבירך אהרן הכהן ע"ה את ישראל ברכת כהנים, ומאותו היום ואילך זרעו של אהרן ע"ה עומדים ומברכים את ישראל ברכה זו של ברכת כהנים בלתי תוספת ובלתי מגרעת, והיינו העטרה גדולה שנמל אותו היום שהוקבע ברכה לישראל מפי הכהנים.

ומאחר שכן אנכי בער ולא אדע איך פירש הרמב"ן ז"ל שהברכה זו דויברכם אינה ברכת כהנים אלא כברכת שלמה הע"ה, ומה יענה לברייתא זאת דקאמר ראשון לברכה, דלברכה כברכת שלמה הע"ה לא הוי ראשון ולא שייך לומר לשון עטרה וכדכתיבנא. באופן שדבריו נפלאו ממני ולא ירדתי לסוף דעתו דעת עליון. וזה מן התימה על התנא ה"ה מש"ל ז"ל אחרי נשיקות עפר רגליו הקדושים, איך לא השגיח בהאי ברייתא השנויה בת"כ דקאמר ראשון לברכה. ומאי דהכריח הרב ז"ל שם מהברייתא דידן דויברכם אינו ברכת כהנים כדברי הרמב"ן ז"ל, וכתב דאם הוא ברכת כהנים לא הו"ל לומר אלא ת"ל וישא אהרן וכו' ולא ללמד בג"ש וכו', ע"ש. אחרי המחילה רבה אלף מחילות כדת ש"ת, נראה לכאורה דאין כ"כ הכרח מהתם, דעדיין נאמר דויברכם היא ברכת כהנים, ומאי דלמד בג"ש היינו משום דדורות משעה לא ילפינן, וכמ"ש הרב אהלי יאודה ז"ל בפ' נשא ד"ה ת"ל יע"ש, (א"ה ס"ט עיין להרב מרכבת המשנה אלפאנדארי ז"ל דף ל"א ע"ג), וגם זה תימה על הרב ז"ל ועל שאר המפרשים שעמדו בזה להחזיק פרש"י ז"ל, איך לא נסתייעו מהאי ברייתא דת"כ דקאמר ראשון לברכה וכאמור, וכעת לא ידעתי.

ובר מן דין נוראות נפלאותי על ה"ה מש"ל ז"ל כמ"ש עוד שם ליישב פי' רש"י ז"ל, וז"ל, ומיהו לרש"י ז"ל דס"ל דקרא דויברכם בברכת כהנים קא מיירי, אפשר לתרץ ולומר דלעולם

דת"ק דברייתא ס"ל דויברכם בנשיאות כפים מיירי, ומאי דאצטריך לג"ש הוא משום קושיית דמה להלן כ"ג ור"ח ועבודת ציבור, ומשו"ה מייתי לה בג"ש משום דס"ל דג"ש זו מופנה היא ואין משיבין עליה, ור"י ס"ל דאינה מופנה ומשו"ה הקשה דמה להלן שכן כ"ג וכו', עכ"ל. משמע מדבריו ז"ל ממ"ש מייתי לה מג"ש משום דס"ל דג"ש זו מופנה אין משיבין עליה, דר"ל מופנה מצד אחד, דא"א לומר דת"ק דברייתא ס"ל דג"ש הזאת היא מופנה משני צדדים, דהרי אפי' למאי דס"ל דהיא מופנה מצד אחד, הוא ע"צ הדוחק, דלפי ראות עינינו נראה דאינה מופנה משום צד דאצטריך לגופיה, ובהכרח צ"ל דמ"ש הרב ז"ל דס"ל לת"ק דברייתא דג"ש זו מופנה היא וכו', היינו מופנה מצד אחד. ולפ"ז מה מאד תמהני עליו אחרי נשיקות עפר רגליו הקדושים ובקשת המחילה כדחזי, איך כתב בפשיטות דכשהג"ש היא מופנה מצד אחד אין משיבין עליה, והרי דבר זה בפלוגתא מיתנייא בין רב יאודה ורב אחא בסכרת ר"א ור"י כמבואר בפ' המפלת כמ"ש"ל, וקאמר התם בגמ' דבין לר"י ובין לר"א מופנה מצד אחד לר' ישמעאל למדים ואין משיבין אבל לרבנן למדים ומשיבין עש"ב, הא קמן מבואר מן הסוגיא דבמופנה מצד אחד דאין משיבין, אבל לרבנן אינו מוסכם, דלרבנן למדים ומשיבין בין לר"י ובין לר"א, באופן שדבריו נפלאו ממני.

24/08/2018nnc

איך שיהיה דבר הלמד מהברייתא דברכת כהנים צריכה בנשיאות כפים, והיינו שיגביהו הכהנים את ידיהם כמו שפרש"י ז"ל, אלא דלא פורש בכרייתא התם שיעור ההגבהה זאת, אם די בהגבהת הידים מעט מזער או צריך שיגביהם למעלה למעלה, ובמתני' שם הוא מפורש בהדיא, דקאמר [טוטה ל"ח ע"א] במדינה כהנים נושאים את ידיהם כנגד כתפיהן ובמקדש ע"ג ראשיהן וכו'. ורגע אדבר מאי דק"ל על הרב ב"ש ז"ל שכתב על מ"ש במתני' נושאים את ידיהם כנגד כתפיהן וז"ל, דבהכי הוי נשיאות ידים דכל הזרוע נקרא יד דכתיב וקשרתם לאות על ירך דהיינו זרוע, ולמטה מן הכתפים לא מיקרי נשיאות ידים דהיינו מקום היד ממש, הלכך צריך להגביה כנגד כתפיהם, עכ"ל. ואנכי בער ולא אדע, אחרי נשיקות עפר רגליו לא זכיתי להבין דבריו, איך הכריח דצריך להגביה ידיו כנגד כתפיו מכח שאמר נשיאות ידים וכו', משמע דאי לא קתני בהאי לישנא נשיאות ידים והוה קתני נשיאות כפים, לא הוי מצי לומר שהוא כנגד כתפיהם, והלא לישנא דברייתא הוא נשיאות כפים ול"ק נשיאות ידים, ולפי דבריו משמע בנשיאת כפים לא הוי הזרוע אלא מקום היד ממש, וא"כ לר' וגם לר"נ דנקטו בלישנייהו נשיאת כפים קשה, דמנ"ל שצריך להגביה הידים כנגד כתפיהם, שהרי הוא היפך המתני' דמפורש בהדיא שצריכים להגביה ידיהם כנגד כתפיהם, והי"ל לסתמא דתלמודא להקשות המתני' עם הכרייתא. אלא ודאי דמ"ש במתני' נושאים את ידיהם הוא ידיהם ממש, וכשמגביה היד ממילא צריך שיגביה הזרוע דא"א בלא הכי, וקאמר שיגביהו ידיהם כנגד כתפיהם ולא יותר, ונמצא דנשיאות ידים ונשיאות כפים הכל משמעות אחת, וכן מוכח מפרש"י ז"ל שפי' במתני' וז"ל, כנגד כתפיהם מפני שצריך נשיאות כפים כדאמרינן בכרייתא, עכ"ל. והוא פלא להרב ז"ל דאחר שהברייתא היא לפניו שאמר נשיאות כפים איך כתב כן.

ובר מן דין נפלאתי עליו אחרי בקשת המחילה כדחזי, במ"ש לענין נשיאות כפים דכל הזרוע נקרא יד, והביא ראיה מקרא דוקשרתם לאות על ירך, שהרי איתא במס' מנחות בסוף פ' הקומץ רבה [ל"ז ע"ב], אמר מר יד זו קבורת, מנ"ל דת"ר על ירך זו גובה שביד, אתה אומר זו גובה שביד או אינו אלא על ירך ממש, אמרה תורה הנח תפלין ביד והנח תפלין בראש, מה להלן בגובה שבראש אף כאן בגובה שביד, ר"י אומר אינו צריך הרי הוא אומר והיה לך לאות על ירך,